

Tolstoin opin teosofia.

Kaukana mittaamattoman Venäjän sydämessä elää ja vaikuttaa muuan aikamme suurimpia neroja¹⁾). Enemmän kuin neljännesvuosisadan hänen tähtensä on tuikkinut maineen taivaalla ja lähettänyt valonsäteitään maailmaan.

Kuka on Leo Tolstoi? Maailmankuulu novelli- ja romaanikirjailija, voittamaton vavahduttavan todellisissa kuvauksissaan elämästä ja ihmisistä pyhässä tsaarin valtakunnassa; kirkkojen väärän kristinuskon peloton vastustaja, kreikkalais-oikeauskoisen kirkon kiroama; ihmisten sosiaalisten käsitteiden valtava uudistaja, selvänäköinen ja terävä paljastaessaan yhteiskunnan nurjat puolet.

Arvostelut hänestä ja hänen uudesta alkukristillisestä uskostaan ovat kuitenkin hyvin vaihtelevat, vaikka kaikki tunnustavatkin hänen nerokkuutensa.

„Sellaista romaania kuin 'Ylösousemus' ei ole kirjoitettu toista Kristuksen syntymän jälkeen!“ huudahti muuan Tolstoin kirjallisen kyvyn ihailija ajatellen erityisesti niitä leimuavia totuuksia, jotka tekijä lausuu tässä teoksessaan.

„Vastustan ehdottomasti Tolstoin reformatorisia utopioja“, sanoi toinen; „niin pintapuolista käsitystä työstä ja yhteiskuntajärjestyksestä ja ihmisten tasa-arvoisuudesta ja sellaista aitovenäläistä tietämättömyyttä valtion käsitteestä on suorastaan vahingollista levittää painettuna maailman kaikille kulmille.“

Ja kaikki tietävät, mitä puhdasoppiset kristityt ajattelevat venäläisen uskonfanaatikon kerettiläisistä uskonnollisista tuumailuista. Kaikkialla ottavat virallisen uskonnon edustajat vaieten vastaan Tolstoin itsepintaisen pysyttäytymisen siveyssäännöissä, jotka evankeliumit ovat esittäneet Jeesuksen sanomina juutalaisten kymmenen käskyn vastakohtana, mutta he kääntyvät sen sijaan syvällä suuttumuksella pois sellaisesta epäkristillisyydestä kuin esim. saastattoman sikiämisen kieltämisestä.

Valistunut yleisö ei enää kiinnitä mitään huomiota näihin vastaväitteisiin, joita kirkolliselta taholta esitetään Tolstoin käsityksiä vastaan. Dogmien varustus on luonnontieteiden, historian ja vertailevan

¹⁾ Kirjoitettu v. 1902.

uskontotieteen miinoittama, ja räjähdysaineina ovat realistiset tosiasiat, ei yksistään inhimillinen järki. Sitävastoin täytyy Tolstoin seuraajien, jotka eivät ehkä ole niinkään lukuisat, mutta sitä innokkaammat, ottaa vakavasti tutkittavakseen se suuttumus, jota Tolstoin sosiaalinen ja eettinen ajatustapa herättää epäitsekäissä ja eteenpäin pyrkivissä ihmisissä.

Yleensä voidaan sanoa, että hänen tuotannossaan samoin kuin maailmankin silmissä kaunokirjailija on siirtynyt taka-alalle jättääkseen sijan profetalle; Tolstoita arvostetaankin tältä eräissä suhteissa uuden elämäkatsomuksen julistajan kannalta; samalta näkökannalta mekin nyt käsittelemme häntä ja hänen oppiaan. Kun hänen nimensä mainitaan, kuvittelevat useimmat, jotka tuntevat hänen kirjoituksensa, yhteiskunnallista uudistajaa, joka tahtoo toimittaa pois tuomioistuimet ja vankilat, hallitukset ja kirkot, ja joka yksityiselle yksilölle saarnaa paluuta ruumiilliseen työhön.

Ei olekaan vaikeata hyljätä hänen ajatuksensa sikäli kuin niitä pitää fantastisina, sillä on helppo arvostella, kun saa kuulla niin kaihtamatta ja selvästi esitetyn mielipiteen.

Pelkään sitävastoin, että niitä on varsin vähän, jotka, vaikkakaan eivät hyväksy hänen elämäkatsomustaan kaikissa yksityiskohdissaan, kuitenkin ymmärtävät häntä täysin. Nämä ovat niitä, jotka osaavat tuntea hänen laillaan, vaikka he eivät joka kohdassa ajattele hänen ajatuksiaan. He eivät niinkään näe miestä, jolla on yhteiskuntaa kumoavia ajatuksia kuin pikemminkin ja ensi sijassa miehen, jolla on suuri sydän, joka rakastaa totuutta koko olemuksellaan, joka on tehnyt erään suurelle enemmistölle vielä tuntemattoman sielullisen kokemuksen. He ymmärtävät häntä siksi, etteivät he ensin kysy, mitä hän sanoo, vaan miksi hän sanoo sitä mitä sanoo. Ja he ymmärtävät hänet oikein siksi, että heidän ymmärtämyksensä ei perustu rajoitettuun sielulliseen kokemukseen, vaan saa ravintonsa runsaasti pulppuavasta henkisestä elämänlähteestä, heidän omasta heränneestä korkeammasta tajunnastaan. Siten todellakin Tolstoita on ymmärrettävä hänen oman oppinsa nojalla.

Se, että luullaan Tolstoin opin, jolla on yleinen veljeys lähtökohtanaan, saarnaavan paluuta „luonnolliseen“ ruumiilliseen työhön kaikille ylisivistyneille nykyaikaisille laiskureille, osoittaa hänen oppinsa hengen täydellistä väärinkäsittämistä. Samaten, jos uskotaan tämän opin haluavan poistaa kaikki vankilat, tuomioistuimet j. n. e. yhtäkkiä kristillisestä maailmasta. Tolstoin oppi on puhjennut hänen henkisestä tajunnastaan, ja

muoto, jossa se esiintyy, on tulos ulkonaisista kokemuksista, jotka Tolstoilla on ollut elämässään. On hyvin mahdollista, että jos yksityinen henkilö kokee saman henkisen heräämyksen kuin Tolstoi, hän tuntee kutsumusta omaksumaan hänen käsityksensä ruumiillisesta työstä ja yhteiskuntakysymyksistä. Mutta jos esimerkiksi kokonainen yhteiskunta päättäisi äkkiä poistaa kaikki tuomioistuimet, kaiken lainsäädännön, kaiken rikollisten rankaisun, ei tällä olisi mitään yhteistä Tolstoin opin kanssa, elleivät kaikki yhteiskunnan jäsenet olisi henkisesti heränneitä ja täysin tietoisia astumastaan askeleesta. Oppi niinkuin aina uskonnon henki – vetoaa yksilöihin ja kutsuu heitä parannukseen ja uudestisyntymiseen.

En suinkaan halua kieltää, että Tolstoi ehkä itse luulee useimpien kristittyjen olevan kypsiä hänen ilmestyksilleen, ja että heidän ajatustensa täytyy välttämättömästi kulkea samaan suuntaan kuin hänenkin. Sen verran dogmaattista optimismia voidaan toki suoda anteeksi suurelle opettajalle! Ja voihan tapahtua, että Venäjän maaperä on erityisesti vastaanottavainen siemenille, joita hän kylvää. Ken tietää, ehkäpä Tolstoi ilmaisee Venäjän kansan kaipauksen, ehkäpä hän ruumiillistuttaa sen hengen ja sinkoaa ilmoille sen yhteiskunnallisen elämän ihanteen, jota tämä nuori, ylöspäin pyrkivä kansa on kutsuttu toteuttamaan aikana, jolloin se kirjoittaa historiaansa. Olen suorastaan tehnyt sen kokemuksen, että oma kansani, jonka kansallisen karman laki on sitonut Venäjän kansaan, erittäinkin ruumiillista työtä tekevät luokat, ei ole aivan kykenemätön vastaanottamaan tolstoilaista kristinuskoa.

Kuitenkin uskon, ettei tässä suhteessa suinkaan saa olla liian toivehikas. Opin oma henki on sellainen, että se vaatii yksilöllistä uudestisyntymistä, ennen kuin sen mukaan voidaan elää oikeassa hengessä, ja milloin sellaisia sielunliikkeitä on aikaisemmin historian kuluessa esiintynyt *en masse*, ovat ne ajan mittaan osoittautuneet riittämättömiksi ja useimmiten johtaneet erehdyksiin ja kiihkoiluun.

Koetan nyt esittää Tolstoin kristinuskon systemaattisesti, lähtien mielestäni oikeasta psykologisesta näkökannasta ja esittäen inhimillisen yhteiselämän velvollisuuksiin liittyvien käskyjen luonnollisen järjestyksen. Tässä minun ei suinkaan tarvitse menetellä omavaltaisesti, vaan voin käyttää hyväkseni suuren uudistajan omia sanoja. Leo Tolstoilta on vähän tunnettu teos, jonka nimi on „Kristillinen oppi“ (ainakin on englantilaisella käännöksellä, jonka sain julkaisijalta, Vladimir Tchertkoffilta, nimenä „The Christian Teaching“), missä tekijä lyhyin, systemaattisesti järjestetyin lausein

esittää uskonnollisen uskonsa. Tahdon tässä toistaa tämän kirjan sisällön varmana siitä, että se herättää teosofisessa lukijapiirissä mielenkiintoa.

Kirjan ensimmäisessä osassa, jonka nimenä on „muinaiset opit ja uusi elämänkäsitelmä“, Tolstoi antaa yhteenvedon oppinsa metafyyllisestä perustasta. Hän aloittaa tämän osan seuraavilla sanoilla: „Varhaisimmista ajoista alkaen ihmisillä on ollut tunne kurjuudesta, kestättömyydestä ja tarkoituksettomuudesta olemassaolossaan, ja he ovat odottaneet pelastusta tästä kurjuudesta, tästä kestättömyydestä ja tästä tarkoituksettomuudesta jumalalta tai jumalilta, joiden piti vapauttaa heidät erityisistä onnettomuuksista tässä elämässä ja suoda heille tulevassa elämässä se onni, jota he olivat havigelleet, mutta jota he eivät olleet saavuttaneet. Siksi on kaukaisista muinaisajoista asti ollut eri kansojen keskuudessa opettajia, jotka ovat antaneet ihmisille opetusta sen jumalan tai niiden jumalien luonnosta, jotka tulevat heidän vapahtajikseen; samaten niistä sovituskäytännöistä, joita piti käyttää, jotta ihmiset saisivat palkintonsa tässä tai tulevassa elämässä.“

Mainittuaan tämän jälkeen joitakin eri uskontojen pääpiirteitä tekijä esittää, kuinka nämä opit eivät ajan mittaan voineet tyydyttää inhimillisen sielun vaatimusta, osittain siksi, etteivät ihmiset saavuttaneet kaipaamaansa onnea tässä elämässä, osittain siksi, että he kehittyvän valistuksen lisääntyessä huomasivat, että useat opeista olivat epätosia, ja osittain sen tähden, että he kansojen keskinäisen kanssakäymisen ansiosta huomasivat, että jokaisella kansalla oli jumalallinen ilmestyksensä, joka oli olevinaan ainoa oikea. Ja hän lisää: „Jos vanhimpina aikoina vain parhaimmat henget, kuten Salomo, Buddha, Sokrates, Lao-Tse y. m., saavuttivat tietoisuuden vastakohtista, joka on toisaalta inhimillisen elämän onnenvaatimuksen ja jatkuvaisuuden ja toisaalta kuoleman ja kärsimyksen väistämättömyyden välillä, tuli siitä myöhemmin aikoina totuus, joka oli kaikille selvä, ja enemmän kuin koskaan ennen kaivattiin tähän ristiriitaan ratkaisua.

Tämä ratkaisu, sanoo Tolstoi, tuli alkuperäisen kristinuskon kerralla. Hän kuvailee asiaa tarkemmin seuraavasti:

„Ensimmäisenä elämäkautenaan ihminen elää ilman tietoisuutta siitä, että elää; siis ei hän elä, vaan hänessä ja hänen kauttaan elää se elinvoima, joka elää kaikessa, mitä tunnemme. Ihminen alkaa itse elää vasta silloin, kun hän tulee elämisestään tietoiseksi. Tästä hän tulee tietoiseksi silloin kun tietää kaipaavansa onnea omalle osalleen ja näkee muiden kaipaavan samaa. Tämän tiedon antaa ihmiselle järjen herääminen.

Kun ihminen huomaa elävänsä ja kaipaavansa onnea, ja että muilla olennoilla on sama kaipuu, huomaa hän myös ehdottomasti, että se onni, jota hän janoaa itselleen, on saavuttamaton, ja että menestyksen sijasta häntä odottaakin väistämätön kärsimys ja kuolema. Samat vastoinkäymiset odottavat kaikkia olentoja. Tässä tulee nyt näkyviin ristiriita, ja ihminen etsii siihen ratkaisua – ratkaisua, jonka tulee antaa hänen elämälleen sellaisenaan järjellinen sisältö. Hän toivoo, että hänen elämänsä olisi joko sellainen kuin se oli ennen järjen heräämistä, s.o. puhtaasti eläimellinen, tai että siitä tulee puhtaasti henkinen. Ihminen tahtoo olla eläin tai enkeli, mutta hän ei osaa olla kumpaistakaan. Ja tässä tulemme siihen ristiriidan ratkaisuun, jonka kristinusko antaa. Se julistaa ihmiselle, että hän ei ole eläin eikä enkeli, vaan enkeli, joka on eläimestä syntymässä – henkinen olemassaolo, joka kehittyy eläimellisestä, ja että meidän koko elämämme tässä maailmassa ei ole muuta kuin tuota syntymisprosessia.“

En malta olla huomauttamatta, että tämä vapauttava oppi, jota Tolstoi nimittää kristilliseksi, ei ole muuta kuin kaikkien uskontojen esoteerinen sisältö, ensimmäinen salaisuus, joka paljastuu ihmiselle, kun hän etsii oikeata tietä pelastukseen. Tolstoi on löytänyt tien kristillisestä uskonnosta, mutta buddhalainen, joka seuraa vanhojen jälkiä, voi yhtä hyvin löytää sen uskonnostaan ja hindu omastaan. Tämän olemme teosofian ansiosta täydellisesti ymmärtäneet.

Tolstoi jatkaa: „Niin pian kuin ihminen on herännyt järjelliseen tietoisuuteen, hänelle tämä tietoisuus sanoo, että hän kaipaa onnea; ja koska hänen järjellinen tajuntansa on herännyt hänen omassa erityisessä olemuksessaan, hänestä näyttää siltä, että tämä onnen kaipaus liittyy tähän erityiseen olentoon. Mutta sama järkitietoisuus, joka osoitti hänelle, että hän on erityinen olento, joka kaipasi onnea itseään varten, osoittaa hänelle myös, että tämä hänen erillinen olentonsa ei sovellu siihen elämän ja onnen kaipuuseen, johon hän sen liittää. Hän huomaa, että tämä erityinen olento ei voi omata elämää eikä autuutta.

„Mitä sitten on todellinen elämä?“ hän kysyy itseltään ja hän huomaa, että todellista elämää ei ole hänessä itsessään eikä niissä olennoissa, jotka häntä ympäröivät, vaan ainoastaan siinä, joka aiheuttaa autuutta. Tämän keksinnön tehtyään ihminen lakkaa pitämästä omaa erillistä, ruumiillista ja kuolevaista olentoaan itsenään, ja pitää itsenään sitä olemusta, jonka hänen järjellinen tietoisuutensa hänelle paljastaa, ja joka on muista erottamaton,

henkinen ja siksi kuolemasta vapaa. Tämä on uuden henkisen olemuksen syntyminen ihmisessä.

Tämä olemus, jonka ihmiselle paljastaa hänen järjellinen tajuntansa, on onnen kaipuu, sama onnen kaipuu, joka aikaisemmin oli hänen elämänsä päämäärä, mutta sillä erotuksella, että aikaisemman olennon onnen kaipuu liittyi erityiseen ruumiilliseen olentoon eikä ollut itsestään tietoinen, kun sitävastoin nykyinen onnen kaipuu on itsestään tietoinen eikä liity mihinkään erilliseen, vaan kaikkeen, mikä on olemassa.

Järjen heräämisen ensimmäisenä kautena ihmisestä tuntuu, että se onnen jano, jonka hän tuntee todelliseksi, itseksensä, liittyy ainoastaan ruumiiseen, johon se on suljettu. Mutta kuta selvemmäksi ja voimakkaammaksi järki tulee, sitä selvemmin ihminen ymmärtää, niin pian kuin hän on tietoinen itsestään, että hänen todellinen *itsensä* ei ole hänen ruumiinsa (joka on vailla kaikkea todellista elämää), vaan juuri tämä onnen kaipuu, onnen kaipuu, joka liittyy kaikkeen olevaiseen. s.o. universaalisen onnen kaipuu.

Universaalisen onnen kaipuu antaa elämän kaikelle olevaiselle; se on se, jota me nimitämme Jumalaksi. Niinpä se olento, joka ihmiselle paljastuu tajunnassaan, olemus, joka syntyy, ja joka antaa elämän kaikelle, mitä on olemassa, tämä olemus on Jumala. Ihminen tuntee Jumalan omassa itsessään suoranaisesti oman tajuntansa välityksellä.

Tajunta ilmaisee ihmiselle, että hänen elämänsä perusta on universaalisen onnen kaipuu, jotakin käsittämätöntä ja selittämätöntä, mutta samalla ihmistä lähimpänä ja käsitettävimpänä. Esiintyen ihmisessä ensin hänen eläimellisen olemuksensa elämänä, sitten niiden olentojen elämänä, joita hän rakastaa, autuudenjanon prinssiippi ilmenee järjen herättyä universaalisen onnen kaipuuna. Tämä kaipuu on kaiken elämän lähde, se on Jumala niinkuin evankeliumissakin sanotaan: „Jumala on rakkaus.“

Pekka Ervast.

(Teosofisk Tidsskrift, 1902. Suom. J. Ptn).

Tolstoin opin teosofia.

II.

Määriteltyään näin kauniisti Jumalan tai ehkä oikeammin sanoen Logoksen, Tolstoi esittää itselleen, aivan kuin olisi hindufilosofi, kysymyksen, joka muistuttaa vedantistista ajattelua, vaikka Tolstoi vastaakin siihen kuin käytännöllinen länsimaalainen: „Tietoisena Jumalan henkisestä ja jakamattomasta olemuksesta erillisessä ruumiissaan, ja nähdessään, että sama Jumala on läsnä kaikessa mikä elää, ihmisen on pakko kysyä itseltään, miksi Jumala, henkinen Olemus, yksi ja jakamaton, on sulkenut itsensä toisistaan erotettuihin ruumiisiin ja ihmisen itsensä omaan erilliseen ruumiiseen. Miksi on henkinen ja absoluuttinen (?) Olemus jaotellut itsensä, jos niin voi sanoa? Miksi on Jumalallinen Olemassaolo tullut yksilöllisyyden ja aineen rajoittamaksi? Miksi on kuolematon suljettu kuolevaiseen ja yhdistetty siihen? Voidaan vastata vain yhdellä tavalla. On korkeampi Tahto, jonka perustelut ovat ihmiselle käsittämättömät. Ja tämä korkeampi Tahto on asettanut ihmisen ja kaiken olemassaolevan paikalle, missä se on. Tämä sama Tahto, yleisen onnen, rakkauden kaipuu, joka jostakin ihmiselle käsittämättömästä syystä on sulkeutunut olentoihin, jotka ovat erillään muusta maailmankaikkeudesta, on sama Jumala, jonka ihminen tuntee sisässään, ja jonka hän näkee ulkopuolellaan. Niin on siis Jumala kristillisen opin mukaan se elämän henki, jonka ihminen tuntee itsessään ja koko maailmankaikkeudessa onnen kaipuuna; tämä kaipuu on samalla syynä siihen, että tämä Olemus on suljettu yksilölliseen ja ruumiilliseen elämään ja on sen edellyttämä. Kristillisen opin mukaan on Jumala se Isä, joka evankeliumin mukaan lähetti maailmaan poikansa, itsensä kaltaisen, täyttämään siinä Hänen Tahtonsa, joka on autuutta kaikelle, mikä elää.

Järjellisessä ihmisessä Jumala ilmenee kaikkien hyvinvointia tavoittelevana pyrkimyksenä; ulkomaailmassa Jumala ilmenee toisistaan erillisissä olennoissa, joista jokainen tavoittelee omaa onneansa. Vaikka ihminen ei tiedä eikä voi tietää, miksi ainoan henkisen Olemuksen, Jumalan, oli pakko ilmentää itseänsä järjellisessä ihmisessä kaipauksena yleiseen onneen ja yksityisissä ihmisissä kaipauksena, jota kukin tuntee omaa onneansa kohtaan, ei ihminen kuitenkaan voi olla näkemättä, että nämä

molemmat (kaipaukset) suuntautuvat määrättyyn päämäärään, joka on täynnä riemua ja ihmiselle saavuttamaton.

Tämän päämäärän paljastaa ihmiselle havainto, historia ja järkevä ajattelu. Havainto osoittaa hänelle, että kaikki edistyminen inhimillisessä elämässä (sikäli kuin sitä tunnemme) on ollut vain sitä, että ihmiset ja muut elävät olennot, jotka ennen ovat olleet erillään toisistaan ja keskenään vihamielisiä, ovat yhä enemmän liittyneet ja liittoutuneet toisiinsa sopimuksin ja keskinäisellä vuorovaikutuksella. Historia osoittaa hänelle kaikkien ihmissuvun viisaiden opettaneen, että ihmissuvun on käytävä eristyneisyydestä ykseyteen, että, niinkuin profeetat sanoivat, Jumalan täytyy opettaa ihmisiä, ja keihäät ja miekat on muutettava auroiksi ja viikatteiksi; että, niinkuin Kristus sanoi, kaikkien on tultava yhdeksi, niinkuin hän on yhtä Isän kanssa. Järki osoittaa hänelle, että ihmisen korkein menestys, jota kaikki tavoittelevat, voidaan saavuttaa vain täydellisellä yhdistymisellä ja yksimielisyydellä ihmisten kesken. Siksi – vaikka maailman olemassaolon lopullinen päämäärä onkin ihmiseltä salassa – hän yhtäkaikki tietää, mitä on se lähin työ maailman kehittämiseksi, johon hänet on kutsuttu osallistumaan, nimittäin hajaannuksen ja erimielisyyden korvaaminen yhteen liittymisellä ja sopusoinnulla.

Niin siis osoittavat havainto, historia ja järki, että työ, johon ihminen on kutsuttu ottamaan osaa, on Jumalan työtä. Ja henkisen olemuksen sisäinen ylläke, rakkaus, joka hänessä on syntymässä, kehoittaa häntä kulkemaan samaan suuntaan. Ihmisessä syntyneen henkisen olemuksen ylläke tähtää vain rakkauden kasvuun hänessä. Tämä rakkauden kasvu, ja vain se, käy täysin yksiin sen työn kanssa, jota maailmassa suoritetaan – hajaannuksen ja erimielisyyden korvaamiseen ykseydellä ja sopusoinnulla – ja jota kristinuskossa nimitetään Jumalan valtakunnan perustamiseksi. Jos siis ihminen epäilisi opin totuutta, tämä yhtäpitäväisyys ihmisen sisäisen toivon ja koko maailman elämässä olevan pyrkimyksen välinen yhtäpitäväisyys vahvistaisi kristillistä määrittelyä elämästä ja sen tarkoituksesta.

Kun ihminen syntyy uuteen elämään, on hän tietoinen siitä, että hänen eristetyssä yksilöllisyydessään, jossa rakkaus on, tämä kaipaus autuuteen ja onneen ei koske ainoastaan häntä itseään, vaan kaikkea, mikä elää. Ellei tämä yleisen autuuden toivo, tämä rakkaus olisi suljettu yksilölliseen olentoon, pysyisi se tietämättömänä omasta olemassaolostaan ja olisi aina kaltaisensa; mutta kun se on suljettu erillisen olennon rajoihin – ihmiseen – tulee se tietoiseksi itsestään ja rajoituksestaan ja yrittää murtaa vankilansa

muurit. Oman luontonsa mukaisesti rakkaus pyrkii käsittämään kaiken olevaisen. Se levittää rajojaan luonnonmukaisesti, ensin rakkaudella omaan perheeseen – vaimoon ja lapsiin – sitten rakkautena ystäviin ja omiin kansalaisiin; mutta rakkaus ei tyydy tähän, vaan pyrkii syleilemään kaikkea.

Se, mikä ihmisen todellisessa elämässä tässä maailmassa on oleellista on juuri tässä rakkauden ihmisessä syntyneen elämän rajojen laajentumisessa. Hänen elämänsä tässä maailmassa syntymästä kuolemaan ei ole muuta kuin henkisen olemuksen syntymistä hänessä, ja tämä jatkuva syntyminen on sitä todellista elämää, josta kristinopissa puhutaan.

Personallisen elämän ja todellisen elämän välinen ero on tämä: personallisen elämän tarkoituksena on lisätä ulkonaisen elämän nauttimista ja pitkittää sitä, mutta ihmisten kaikista pyrkimyksistä huolimatta ei tätä päämäärää milloinkaan saavuteta, koska hänellä ei ole valtaa ulkonaisiin olosuhteisiin nähden, jotka estävät nauttimista, eikä myöskään niihin erilaisiin vastoinkäymisiin nähden, jotka milloin hyvänsä saattavat hänet kohdata. Todellisen elämän päämääränä on sitävastoin rakkauden laajentuminen ja syventyminen, eikä tätä voi mikään estää, sillä kaikki ulkonaiset olosuhteet (sellaiset kuin väkivalta, sairaus, kärsimys, jotka estävät personallisen elämän päämäärän toteuttamista) auttavat henkisen päämäärän toteuttamistyössä.“

Tällä esityksellään Tolstoi antaa meille tarkan ja oikean käsityksen oppinsa metafysiillisistä perusteista. Se riittääkin osoittamaan kuinka lähellä teosofista elämäkäsitystä Tolstoi on, voidaanpa suorastaan sanoa, että hänen käsityksensä on sama kuin teosofian. Hyvällä syyllä sanoinkin madame Blavatsky maalaisestaan: „Hän on niitä harvoja *valittuja*, jotka alkavat intuitiolla ja päättävät *quasi*-kaikkietäväisyydellä. Tolstoi on suorittanut halvempien metallien – *eläimellisen massan* – muuttumisen kullaksi ja hopeaksi eli viisasten kiveksi, ihmisen korkeamman *minän* kehittämisen ja ilmentämisen.“ (Valittuja pienempiä kirjoitelmia, s. 145).

Tolstoin metafysiikka ilmentää itse asiassa erään uskonnon perustotuuden, opin inhimillisen hengen jumalallisesta synnystä ja kaikkien ihmisten yhteydestä Jumalassa, tämän opin, jota nykyaikainen teosofia painostaa niin voimakkaasti, ja jota Tolstoi julistaa oman personallisen kokemuksensa nojalla. Joka hetki odottaa, että hän astuu askelen seuraavaan perustotuuteen ja julistaa oppia ihmishengen aikakautisesta ruumistumisesta, oppia jälleensyntymisestä eli reinkarnatiosta. Tässä odotuksessa saa kuitenkin pettyä, sillä Tolstoi, joka on todellinen henkinen

opettaja ja saarnaa vain sitä, minkä hän itse tietää tosiasiasiaksi, ei ole vielä saavuttanut sitä kohtaa kehityksessään, missä oman menneisyyden muisto herää. Hän kysyy tosin kirjan lopussa, eläkö ihmisen jumalallinen olemus, joka on ja on siis aina ollut ja aina tulee olemaan, mahdollisesti kuoleman jälkeen erityisessä muodossa, ja synnyttääkö lisääntynyt rakkaus uuden aineellisten osien kokoomuksen, mutta toistaiseksi hän on varma vain yhdestä asiasta, siitä, että ihminen kuolemassa palaa sinne, mistä hän on tullut; ja koska tämä alku tiettävästi on järkeä ja rakkautta, voi hän iloisella luottamuksella kulkea kohti sitä siirtymistä, joka häntä odottaa.

Kuitenkin näyttää aavistus oikeasta asianlaidasta, intuitiivinen valonvälähdys valaisseen suuren ajattelijan tajuntaa. Hän sanoo toisessa kohtaa kirjaansa:

„Voi kuvitella, että se, joka nyt on ruumiimme, tämä ilmeisesti erillinen olento, jota rakastamme yli kaiken, jossakin menneen alemman elämämme vaiheessa oli vain rakastettujen esineiden kokoomus, jotka rakkaus liitti yhteen, niin että me tässä elämässä tunnemme sen omaksi itseksemme, ja että samalla tavalla nykyinen rakkautemme siihen, mikä on saatavissamme, jossakin tulevassa elämässä kenties liittää kaikki näinä esineet yhdeksi ainoaksi olennoksi, joka on meitä yhtä lähellä kuin nyt ruumiimme. (Minun Isäni kotona on *monta* asuinsijaa).“

Tämä kirkas ajatus on itse asiassa toinen muoto jälleensyntymiskäsitteestä sellaisena kuin esoteerinen oppi sen esittää. Ei ole ihmeteltävä, jos Tolstoi pitää kansanomaista käsitystä jälleensyntymisestä eli „sielunvaelluksesta“ tosin „vähemmän karkeana“ kuin kirkon käsitystä taivaista ja helveteistä, mutta kuitenkin sellaisena, joka säilyttää käsityksen persoonallisesta, erillisestä jatkumisesta, koska hän arvattavastikaan ei ole saanut tietoa kuolemattomuuden salaisuuden esoteerisesta selityksestä. Mutta jos hän ajattelisi loppuun saakka yllä mainitun nerokkaan ajatuksen, pääsisi hän hyvin lähelle esoteerista oppia.

Esoteerinen oppi on nimittäin seuraava:

Ihmiselle ei ole mitään muuta olemassa kuin se, mikä ajatusten, tunteiden ja havaintojen muodossa on tunkeutunut hänen tajuntaansa. Näistä ajatuksista j. n. e. säilyvät, hänen tajunnassaan ne, joihin hän tuntee vetäymystä, joita hän rakastaa. Ihmisen todellinen koti on se maailma, missä ne ajatukset j. n. e., joita hän rakastaa, ovat eläviä todellisuuksia. Hän itse tajuntakeskuksena ei kuole milloinkaan, mutta se maailma, missä hän elää, kuolee pois hänestä, laajentuu ja häviää. Kun ihminen, henkinen

tajuntakeskus, ruumistuu, tapahtuu juuri sellainen rakastettujen esineiden keräys, jota Tolstoi kuvailee s.o. kaikki ne ajatukset, tunteet, y. m. s., joihin henki sisäisessä maailmassaan tuntee vetäymystä, etsivät ilmaisen itselleen maallisesta persoonallisuudesta, samalla kuin tämä vaikuttaa puolestaan henkeen suomalla sille tilaisuuksia tietoisuuden eli olevaiseen kohdistuvan rakkauden laajentamiseen.

Jälleensyntyminen ei siis ole persoonallisuuden eristyneisyyden säilyttämistä, sielunvaellusta profaanissa merkityksessä, sillä persoonallisuus on toinen jokaisessa ruumistumassa; sitävastoin se henkinen olemus, jonka jatkumisesta ja kuolemattomuudesta Tolstoi itse on varma, pukeutuu uudelleen ja uudelleen lihan verhoon valmistakseen itselleen tilaisuuden siihen itsekehitykseen, jota Tolstoi sanoo rakkauden kasvuksi. Kun ihminen on saavuttanut sen kehitysasteen, että hän Tolstoin lailla tulee tietoiseksi universaalista onnenkaipuusta todellisena itsenään, silloin hän on astunut sille tielle, millä hänen tajuntansa vähitellen avartuu alati yhä laajempia piirejä käsittäväksi, kunnes hän lopulta – todellisena Mestarina – kantaa sydämessään koko elävää luontoa ja ajatuksessaan koko ihmiskunnan tietoisuutta.

Siirrymme nyt opin eettiseen sisällykseen, jolle Tolstoi omistaa kirjansa kuusi seuraavaa osastoa, ja saamme tällöin huomata, että hänen kantansa on teoreettisesti sama kuin teosofiainkin.

Etiikka on Tolstoin opissa, samoin kuin teosofiassakin, metafysiikasta erottamaton, sillä se ei ole, niinkuin on esim. kirkollisen dogmatiikan laita, kokoelma positiivisia ja negatiivisia käyttäytymissäantöjä, joukko käskyjä, jotka alkavat sanoilla „sinun tulee“, ja ilman muuta perustelua kuin tämä „sinun tulee“, vaan se on käytäntöön sovellettu esitys metafysiillisestä totuudesta. Koska nyt ihmisen todellinen elämä on hänessä olevan henkisen olemuksen syntymisessä, ja tämä prosessi on kaiken elävän tajuamisen ja siihen kohdistuvan rakkauden loputonta laajentumista, täydellistymistä henkisessä elämässä, ei myöskään etiikalla eli opilla oikeasta elämästä voi olla muuta kuin yksi positiivinen käsky: elä niin, että sinussa oleva henkisyys kehittyy. Tämä on kaikkien siveyssäantöjen peruskäsky.

Muistamme Tolstoin sanat, että ihminen on enkeli, joka syntyy eläimestä. Hänen henkinen elämänsä on alituista kehittymistä, ei paikallaan pysymistä. Se ei ole milloinkaan kaikkien hengen mahdollisuuksien täydellistä toteuttamista, vaan aina lisääntyvää toteuttamista. Ja miksi? Siksi, että eläin estää enkelin ilmentymistä, ja eläin täytyy voittaa.

„Ihmisen todellisen elämän perusta on yleisen onnen kaipuu“, sanoo Tolstoi. „Koska rakkaus on ihmisessä suljettu muista erillisen olennon rajoihin, koettaa se luonnollisesti avartaa näitä rajoja. Ihmiselle ei siis suinkaan ole tarpeellista tehdä jotakin saadakseen aikaan rakkauden ilmenemisen, sillä tämä pyrkii oman luontonsa nojalla ilmentymään, vaan ihmisen tarvitsee vain raivata tieltä ne esteet, jotka ovat sen tiellä“ – nämä esteet, joiden juuret ovat ihmisessä olevassa eläimessä, ja jotka saavat elämänsä hänen aineellisesta ruumiistaan, joka erottaa hänet muista olennoista.

Mitkä sitten ovat nämä esteet? Ja kuinka ne on voitettava? Huomaamme, että etiikka jakautuu johdonmukaisesti kahteen osastoon: ensimmäinen on oppi henkisen kehityksen esteistä, toinen on oppi niiden poistamisesta.

Esteet, Tolstoi opettaa, ovat kolmenlaisia: syntejä, ansoja ja uskonnollista petosta; synnit houkuttelevat eläintä meissä, ansat kietovat pauloihinsa ymmärryksemme, ja uskonnollinen petos vaimentaa järjen äänen.

Vaikka ihminen onkin herännyt henkiseen elämään – ja meidän on pidettävä tämä kohta mielessämme, sillä muita henkisen elämän etiikka ei velvoita –, voi hän eläimellisen luontonsa pakottamana tehdä tekoja, jotka ovat ristiriidassa hänen henkisen luontonsa kanssa, ja näitä tekoja sanotaan *synneiksi*. Tolstoi antaa tässä saman määrittelyn synnistä kuin teosofiakin. Ei ole mitään itsessään paha, ihmisen kehitysasteesta riippuu, tekeekö hän syntiä vai toimiiko hän vain sisimmän luontonsa mukaisesti. Niin kauan kuin ihminen uskoo, sanoo Tolstoi, että hänen elämänsä päämäärä on hänen oma persoonallinen onnensa (ja näin tekevät kaikki lapsuudessaan), niin kauan hän noudattaa sitä ainoata Jumalan tahtoa, joka on hänen tiedossaan.

Mutta ihminen ei joudu taistelemaan yksinomaan syntejä vastaan. Synnilliset taipumukset menevät perintönä, ja koko ihmiskunnan alempi luonto palvoo kultaista vasikkaa. Onko siis hämmästyttävää, jos ymmärrys on hyväksynyt niin yleisen tosiasian, ja jos tämä ymmärrys, joka niin mielellään palvelee itsekkäitä tarkoituksiperiä, on keksinyt koko joukon älyllisiä ansoja, jotka pyhittävät huonot taipumukset, niin, vieläpä ovat systematisoineet nämä ansat ja tehneet niistä uskonnon, jota opetetaan kasvavalle sukupolvelle, ja joka sumentaa sen alkuperäistä ymmärrystä sielläkin, missä korkeampi järki voisi sitä valaista?

„Uskonnollinen petos on niinollen kaikkien ihmiskunnan syntien ja onnettomuuksien perusta“, sanoo Tolstoi, „sillä ainoakaan ihminen, jonka

ymmärrys ei ole siten vääristelty, ei voi olla sokea älyllisten ansojen valheellisuudelle.“ Tällä hän omaksuu saman asenteen kuin teosofiakin, jonka tunnettu motto kuuluu: ei ole uskontoa totuutta korkeampaa, ja joka teroittaa oppilaittensa mieliin, että inhimillinen järki ei ole pimitettäväksi, vaan valaistavaksi, ettei ihmistä voi milloinkaan pelastaa sokea usko, vaan ainoastaan tieto.

Käymme nyt tarkemmin selostamaan niitä pahan kolmea lajia, jotka estävät ihmishengen vapaata kehittymistä, ja alamme esittämällä Tolstoin tekemän syntien jaon.

„On kuusi syntiä eli estettä rakkauden ilmenemiselle ihmisessä:

a) *Aistillisuuden synti*, joka on siinä, että ihminen tekee tarpeittensa tyydyttämisestä nautinnon (syö ja juo nauttiakseen, pukeutuu näyttääkseen kauniilta ja asuu suurellisesti voidakseen ympäröidä itsensä ylellisyydellä ja mukavuudella).

b) *Laiskuuden synti*, joka on siinä, että ihminen tekee itsensä vapaaksi työstä, joka on välttämätön hänen tarpeittensa tyydyttämiseen.

c) *Ahneuden synti*, joka on siinä, että ihminen hankkii itselleen valtaa voidakseen tyydyttää tarpeitaan tulevaisuudessa (luulee olevansa yksinoikeutettu hallitsemaan keräämäänsä varallisuutta, niin että antaa kanssaihmistensä kärsiä puutetta).

d) *Kunnianhimon synti*, joka on siinä, että ihminen pakottaa kanssaihmisensä tahtonsa alaisuuteen (säilyttää valtansa itsekkäissä tarkoituksissa tai pyrkii valtaan – taistelua käyden).

e) *Sukupuolisuuden synti*, joka on siinä, että ihminen hankkii itselleen nautintoa sukupuolivaiston avulla.

f) *Huumauksen synti*, joka on siinä, että ihminen keinotekoisesti kiihdyttää ruumiillisia ja sielullista kykyjään.

Koska tämä jako on kyllin selvä, tahdon ottaa puheeksi vain toisen synnin, laiskuuden synnin. Siitä sanotaan:

„Eläinten lailla ihmisten täytyy käyttää voimaansa, ja tämä voima suunnataan luonnollisesti niiden asioiden hankkimiseen, jotka ovat hänen tarpeittensa tyydyttämiseen välttämättömät. Siten suoritettua työtä jälkeen täytyy ihmisen samoin kuin eläimenkin levätä . . . ja tämä luonnollinen lepo miellyttää häntä. Mutta kun hänen järkensä on herännyt, erottaa hän työn levosta, ja huomattessaan levon työtä miellyttävämmäksi hän koettaa pitkittää edellistä ja vähentää jälkimmäistä, siten että hän älynsä voimalla pakottaa huolehtimaan hänen tarpeistaan.“

Ihminen tekee itsensä vapaaksi ruumiillisesta työstä ja siirtää sen toisten hartioille nauttien toimeentulokseen heidän työnsä hedelmät. Täten hän asettaa esteitä oman todellisen menestyksensä ja henkisen luontonsa ilmenemisen tielle, sillä se vaatii, että hänen on palveltava muita, ja jos hän jatkaa sitä henkiseen tietoisuuteen herättyään, tekee hän laiskuuden synnin.

Olemme nyt tässä Tolstoin etiikan arassa kohdassa: ruumiillinen työ, jonka syrjäyttäminen on yksi kuudesta synnistä. Sen, joka on tunkeutunut Tolstoin opin ytimeen, täytyy tässä, hieman hämmästyen ja eräänlaisella mielenkiinnolla, kysyä itseltään, kuinka Tolstoi, joka muutoin sellaisella selvyydellä ja tiedolla piirtää henkisen elämän ääriiviivat, tekee tässä niin silmiinpistävän epäjohdonmukaisuuden.

„Jos olisitte sokeita, ei teillä olisi syntiä; nyt sanotte: 'Me näemme'; sentähden syntinne jää olemaan“, sanoi Jeesus (Joh. IX: 41). Samalla tavalla myöntää Tolstoi, että „synti“ esiintyy vasta henkisen tietoisuuden keralla, kun ihminen jo älyssään näkee, että jokin on väärin, mutta yhtäkaikki antaa myöten lihan houkutuksille. Hänen oma oppinsa ei siis tuomitse tekoa sellaisenaan, vaan inhimillisen motiivin. Tuskin kukaan esimerkiksi kieltää, että se yhteiskunnan jäsen on sosialisesti katsoen loinen, joka itse tekemättä hyvää toisessa tai toisessa suhteessa elää esim. elettyjen pääomien turvin ja siten nauttii muiden työn hedelmistä, ehkä sen lisäksi palkiten kanssaihmisensä ylpeyden järjettömällä tunteettomuudella; uskonnolliselta näkökannalta ei kukaan voi häntä tuomita, ellei hän itse tuomitse itsensä sillä, että huomaa tekevänsä syntiä. Vain tässä, jälkimmäisessä tapauksessa hänet tuomitsee myös Tolstoin oppi, silloin on hänelle ainoa tie pelastukseen, että hän muuttaa elämänsä ja alkaa tehdä jotakin kanssaihmistensä hyväksi. Pitemmälle eivät opin vaatimukset ulotu. Se huutaa ihmiselle: „Herää henkiseen elämään! Anna elämäsi vaikuttimien muuttua itsekkäistä epäitsekkäiksi. Tähän saakka olet elänyt oman persoonasi ja perheesi onnen hyväksi, elä tästä lähtien kaikkien hyväksi.“ Enempää oppi ei voi sanoa. Sen täytyy jättää jokaiselle yksityiselle ratkaistavaksi, kuinka hän hoipertelee eteenpäin elämässä. Ja ihmeellistä on, kuinka hyvä johtotähti ihmisellä tässä tapauksessa on omassa heränneessä henkisessä tajunnassaan, sydämen ja järjen kaksoisvalossa!

En usko edes Tolstoin itsensä kieltävän, että ihmisellä on kyky hyödyttää ympäristöään muutoinkin kuin yksinomaan ruumiillisella työllä. Kulttuuri ei voi sittenkään olla aivan merkityksetön kaikkein piintyneimmällekään „tostoilaiselle“. Minun ei tarvitse toistaa vanhaa

väitettä, että suuret taideteoksemme, maailman nerojen luomukset, eivät olisi milloinkaan nähneet päivänvaloa, jos kaikki ihmiset olisivat ajatelleet vain ruumiillisia tarpeitaan. Eikä kulttuuri suinkaan ole syntynyt laiskurien toimesta. Tolstoi erehtyy pahoin, jos hän antaa ymmärtää jotakin sen kaltaista. Riittää, kun muistamme yhden ainoan musertavan tosiasian, sen, että ruumiillinen työ ei milloinkaan vaadi sitä huomiota, sitä keskittyneisyyttä, sitä sielullista ponnistusta, sitä henkistä voimaa, kuin tuottava henkinen työ. Toisin sanoin: ruumiillista työtä tekevä ihminen ei milloinkaan voi kuluttaa niin paljon elinvoimaa, olla niin ahkera, kuin kulttuurityöntekijä.

Mutta miksi Tolstoi sitten on asettanut ruumiillisen työn henkisen ihmisen elämän ihanteeksi, miksi hän on tehnyt tämän, ilman että hänen oppinsa olisi johdonmukaisesti sitä vaatinut? Ah, minusta tuntuu kuin vastaus tähän ei ole niin kaukana, ettei sitä voisi saavuttaa. – (Jatk.)

Pekka Ervast.

(Teosofisk Tidsskrift, 1902. Suom. Ptn.)

Tolstoin opin teosofia.

III.

Ensiksikin Tolstoi on itse suuri ja sentähden nöyrä nero. Hänen loistavat lahjansa eivät heikennä hänen henkisen näkönsä terävyyttä, ne lisäävät sitä. Hänessä on ylivoimaisena vallalla tunne, että ihmiset, nämä ihmiset, jotka kärsivät ja riemuitsevat hänen ympärillään, ovat hänen veljiään, saman Isän lapsia, Isän, jonka hän tuntee sisimmässään, ja joka on lähettänyt hänet maailmaan heitä palvelemaan. Ja hän kysyy itseltään: Mitä olen tehnyt näiden veljeni hyväksi? Niin paljon kuin olenkin tehnyt työtä eläessäni, mitä olen tehnyt veljeni hyväksi? Enkö ole aina ajatellut itseäni, onneani, kunniaani, menestystäni? Ja tämä ensimmäinen tunne käy hänessä niin voimaaksi, niin raskaaksi, ettei hän koskaan voi sitä unohtaa: elämäni on hukkaan eletty. Kuinka paljon parempi olisikaan ollut, jos minä – vaikka en olisi tehnyt mitään hyvääkään – en myöskään olisi tehnyt mitään pahaa, en milloinkaan huvitusteni ja ilojeni takia olisi käyttänyt hyväkseni toisten vaivojen ja kyynelten hedelmiä, vaan itse rehellisen miehen tavoin voimakkaine ja suonikkaine käsineni hankkinut elatuksen itselleni ja perheelleni sillä tavalla kuin luonto on ihmiselle neuvonut?

Tämä tunne on värittänyt Tolstoin koko näkemyksen.

Tähän liittyy huomio ympäröivistä olosuhteista.

Ruumiillista työtä tekevän luokan rinnalla, joka raatoi päivät päästään, joka teki välttämätöntä työtä ja epäilemättä oli hyödyksi maailmassa, hän näki erikoisoikeuksia nauttivan herrasluokan, joka ulkoapäin katsoen eli toisen kustannuksella, sen työstä. Mutta tällä herrasluokallahan oli toki oma työnsä, sehän palveli kulttuuria? Tietysti, mutta millä tavalla? Siten, että nämä kulttuurin vartijat kuluttavat aikansa yltäkylläisyydessä, iloissa ja nautinnoissa – usein mitä eläimellisimmässä –, siten, että nämä tuomarit ja asianajat epäsivät raatavilta veljiltään kaikkein yksinkertaisimmankin oikeuden, siten, että nämä virkamiehet ja byrokraatit ajattelivat vain omaa etuaan eivätkä milloinkaan yhteiskunnan parasta, siten että nämä kenraalit ja sotaherrat erottivat työläiset vaimoista ja lapsista ajaakseen heidät toisia samalla tavalla eristettyjä ihmisiä vastaan ja pakottaen heidät surmaamaan toisiaan, siten, että nämä palkatut papit Jumalan ja uskonnon nimessä opettivat veljilleen ja pienille lapsille mitä karkeimpia uskomuksia, j.n.e.

Tolstoi näki nämä olosuhteet ympärillään, hänen mielikuvituksensa asetti ne omalaatuiseen räikeään valaistukseensa, ja hän menetti uskonsa nykyaikaiseen yhteiskuntaan ja nykyaikaiseen kulttuuriin. Kaikkia johtaa itsekkyyys, ja älykkyys on tullut apuun. Toinen tekee itsensä toisen herraksi suuremmalla oveluudellaan. Tämä on luonnotonta, tämä on epäoikeudenmukaista. Olkoot kaikki ennemmin toistensa vertaisia ja viljelköt maata.

Tämä oli jalon sydämen luonnollinen kapina. Näkemänsä pahan takia se unohti kaiken hyvän, mitä sivistys on saanut aikaan. Emmekä me milloinkaan unohda, että sydän sykki erään venäläisen rinnassa. Hän näki enemmän pahaa kuin me muut näemme.

Mutta me, jotka uskomme sivistyksen voimaan, me, jotka emme ole sokeita sille tosiasialle, että sivistyksen ansiosta jo ulkonainen elämä on meidän päivinämme rikkaampaa, kauniimpaa, jalompaa kuin se oli ihmisten eläessä eläinten tapaan – puhumattakaan taiteesta, tieteestä, kirjallisuudesta, s.o. henkisestä elämästä, meidän pitää yhtäkaikki kuunnella tämän venäläisen ajattelijan paradokseja ja oppia myös ajattelemaan sosialista asemaamme, puhdistamaan omaatuntoamme ja olemaan aina unohtamatta, että elämällä on vakava tehtävänsä.

Maailmassa on kurjuutta, vieläpä kauhistuttavan paljon kurjuutta. On ilmeistä, että suurin osa tästä kurjuudesta johtuu yhteiskuntamme nykyisestä järjestyksestä. Ei ole ihme, että sosialistit, kommunistit ja anarkistit valittavat ja kiroavat vallitsevaa systeemiä.

Vika ei kuitenkaan ole siinä, niinkuin Tolstoi uskoo, että osa ihmisiä viljelee maata toisen osan suorittaessa älyllistä ja henkistä työtä ja pitäessä valtaa käsissään; vika on siinä, että valta voi joutua niiden käsiin, jotka eivät kykene käyttämään sitä oikein, sekä siinä, että n.s. yläluokka ei aina käsitä omaa asemaansa kansaan nähden, etuoikeuksiaan, velvollisuuksiaan ja vastuutaan. Me olemme päässeet kriittilliseen kohtaan, kun se vanha arvojen mitta, joka antoi vallan ja oikeuden voimakkaiden ja ovelien käsiin, ei enää pidä paikkaansa moraalisen tajumme mukaan; me olemme ymmärtäneet, että uuden arvojen arvioinnin on päästävä voimaan: vallan ja oikeuden on jouduttava älykkäiden ja hyvien, viisaiden käsiin, niiden, jotka osaavat kasvattaa ja johtaa nuorempia veljiään. Se, mikä tekee ihmisten erilaisen aseman oikeutetuksi, on, että toiset voivat, ja heidän tulisi olla toisten kasvattajia. Eivätkö nerot ole maailmassa viedäkseen sivistystä eteenpäin, s.o. kasvattaakseen ihmiskuntaa?

Uusi yhteiskunta on rakennettava tämän ajatuksen perustalle.

Ah, missä ovat nämä ihmiset? Missä ovat nämä henkisesti kehittyneet opettajat, nämä valistuneet valtiomiehet, nämä viisaat hallitsijat? Missä on tämä rehellinen, velvollisuudentuntoinen virkamieskunta? Opeta kansaa kaipaamaan heitä, ja he tulevat näkyviin! Ihmiskunta ei ole niin huono kuin miltä se näyttää. Sen sydämessä on paljon kultaa.

Tämä on probleemin ratkaisu. Tai niinkuin Tolstoi itsekin sanoo: kun vain palvelemme toisiamme, emme tee laiskuuden syntiä.

Se toinen pahan lajissa, joka estää ihmishengen vapaata kehittymistä, ja joka viivästyttää ihmisen taistelua kuutta syntiä vastaan, ovat älylliset ansat, jotka järki on keksinyt, ja joita Tolstoi luettelee viisi.

Ensimmäinen näistä on *persoonallinen* eli valmistautumisen ansa, joka houkuttelee ihmistä, kun hän on saavuttanut henkisen itsetietoisuuden, kaikenlaisten syiden nojalla lykkäämään tulevaisuuteen henkisen elämän viettämisen, kun sitä vastoin omatunto sanoo: nyt on otollinen aika, nyt, kun näen totuuden, kun näen, miksi olen olemassa, nyt minun on rehellisellä päätöksellä ryhdyttävä taistelemaan syntejä vastaan.

Toinen on *perheansa*, joka houkuttelee ihmistä, erittäinkin naisia, omaisiin kohdistuvan rakkauden nimessä vapautumaan oikeuden vaatimuksista vieraita kohtaan, vieläpä suorastaan tekemään itsensä syypäiksi mitä suurimpiin julmuuksiin muita kohtaan omien lastensa menestyksen tähden. Kaikki ihmiset ovat veljiä, sanoo omatunto, eikä ketään kohtaan saa tehdä vääryyttä.

Kolmas on *työn* ansa, joka houkuttelee ihmistä oman etunsa vuoksi jatkamaan hyödyttömän, vieläpä vahingollisen työn tekoa, kuten väkijuomien valmistusta, kun sen sijaan omatunto vaatii häntä harjoittamaan hyvää ja hyödyllistä ammattia.

Neljäs on *toveruuden* ansa, ja se on siinä, että ihmisiä, jotka ovat liittyneet yhdistyksiksi, kuten oppilasyhdistyksiksi koululaitoksissa, työläisten, sotilaiden, tiedemiesten, pappien, kuninkaiden, kansojen yhdistyksiksi, houkutellaan uskomaan, että uskollisuus sellaisten yhdistysten ja liittojen sääntöjä kohtaan on sitovampi kuin uskollisuus omantunnon käskyjä kohtaan, kun on kysymyksessä niiden suhde ulkopuolisiin ihmisiin.

Viides ja viimeinen on *valtion* ansa, joka houkuttelee ihmisiä uskomaan, että heidän on kaikin voimin tuettava sitä sosialista organisaatiota, jossa he elävät, ja joka muuttuu, niinkuin kaikki muukin tämän maan päällä, rinnan ihmiskunnan tajunnan kehittymisen kanssa. Valtion nimessä tehdään mitä

suurinta vääryyttä suuressa mittakaavassa, kuten teloituksia ja sotia, ja mitä julmimpia rikoksia alempia kansankerroksia kohtaan, jollaista oli orjuus eilen ja maan riistäminen työläisiltä tänään. Ihmisten olisi mahdotonta tehdä näitä vääryyksiä, elleivät he olisi keksineet eräitä yhdistelmiä – valtiokoneiston – joka jakaa vastuun niin, ettei kukaan tunne sen painoa.

Seurauksena siitä, että ihminen suostuu näihin älyllisiin ansoihin, on, että hänen moraalinen voimansa heikkenee ja hänen kykynsä vastustaa syntiä huomattavasti pienentyy. „Yhdessä hetkessä hän omistautuu palvelemaan Jumalaa ja löytää siinä onnensa, ja kääntyy seuraavassa taas persoonalliseen elämään, etsii oman erillisen olemuksensa hyvinvointia ja tekee syntiä.“

Kolmas laji pahaa on uskonnollinen petos. Tästä Tolstoi sanoo – ja todellakin tuntuu kuin kuuluisimme H. P. Blavatskyn kaltaisen teosofin puhuvan:

„Uskonnollinen petos on sitä, että yhden sukupolven ihmiset teroittavat seuraavalle sukupolvelle erityisillä keinotekoisilla tavoilla sellaista käsitystä elämän tarkoituksesta, joka ei perustu järkeen, vaan sokeaan uskoon. Uskonnollisen petoksen ytimenä on uskon ja herkkäuskoisuuden tarkoituksellinen sekoittaminen ja edellisen korvaaminen jälkimmäisellä. Väitetään, että ihminen ei voi elää ja ajatella ilman uskoa – mikä onkin aivan totta, mutta sen sijaan että saarnattaisiin uskoa – s.o. sen tunnustamista, että on olemassa jotakin, mistä voi olla tietoinen ilman että kykenee määrittelemään sen järjellisesti, niinkuin Jumala, henki, hyvyys – saarnataankin uskoa määrätynlaisessa muodossa, kolmessa persoonassa olevaan jumalaan, joka määrättyllä ajankohdalla loi maailman, ja joka määrättyinä aikoina ja määrättyissä paikoissa on erityisten profeettojen välityksellä ilmaissut määrättyjä asioita“.

„Uskonnollinen petos syntyy siitä, että niiden ihmisten rinnalla, jotka esittävät kehittyneimpiä totuuden ilmauksia ja koettavat elää niiden mukaan, aina on myös ihmisiä maailmassa, jotka pitävät voimassa aikansa elänyttä ja tarpeettomaksi käynnyttä totuuskäsitystä ja sille perustuvaa elämänjärjestystä.“

„Totuus ei kaipaa mitään ulkonaista vahvistusta, koska sen ottavat vapaasti vastaan ne, joille se välitetään, mutta valhe vaatii erityisiä menettelytapoja, joiden avulla se voidaan ilmoittaa ihmisille heidän omaksuttavakseen; tämän saavuttamista tarkoittavat keinot ovat aina olleet samat“.

„Ensimmäinen eli *totuuden väärintulkitseminen* on sitä, ettei ainoastaan sananmukaisesti tunnusteta sen ilmoituksen totuutta, jonka viimeiset opettajat ovat antaneet ihmiskunnalle, vaan opettaja itsekin tunnustetaan pyhäksi, yliluonnolliseksi henkilöksi – tehden hänet jumalalliseksi ja liittäen häneen erityisten ihmetekojen suorittamisen –, samalla kuin itse ilmoitetun totuuden ydin salataan, niin että se, sen sijaan että tuomitsisi aikaisemman elämäнкäsityksen ja elämistävän, päinvastoin tukee sitä.“

„Tällaista totuuden vääristelyä ja sen julistajan jumalointia on harjoitettu kaikissa kansoissa, milloin uusi uskonnollinen oppi on nähnyt päivänvalon. Tällä tavalla vääristettiin Mooseksen ja juutalaisten profeettojen oppi. Ja tästä samasta väärintulkittamisesta Kristus nuhteli fariseuksia sanoessaan, että he istuivat Mooseksen istuimella ja itse astumatta Jumalan valtakuntaan estivät niitä, jotka olivat siihen valmiit. Buddhan, Laotsen ja Zoroasterin opit tulkittiin samalla tavalla väärin; saman kohtalon alaiseksi joutui kristinusko Konstantinuksen aikana, jolloin pakanalliset temppelit ja jumaluudet muutettiin kristillisiksi, ja muhamettilaisuus nousi vastustamaan valekristillistä monijumalaisuutta langetakseen itse lyhyen ajan kuluttua saman väärän tulkinnan uhriksi.“

„Toinen menettelytapa eli *usko yliluonnolliseen* on sitä, että ihmisille vakuutetaan olevan synnillistä ylpeyttä käyttää totuuden etsinnässä sitä järkeä, jonka Jumala heille on antanut, ja että on toinen ja varmempi tie totuuteen; tämä on ilmestyksissä, jotka Jumala on suonut valituille ihmisille, ja joiden luottavaisuuden todistuksena pidetään eräitä niitä seuraavia merkkejä ja ihmeitä. Ihmisiä ei opeteta uskomaan järkeen, vaan ihmetekoihin, s. o. siihen, joka on järjenvastaista.“

Saanan esittää pienen välihuomautuksen. Tolstoi on aivan oikeassa tehdessään tässä yhteydessä n. s. ihmeet täysin merkityksettömiksi. Kaikki henkiset opettajat ovat yhtä mieltä siitä, ettei ihmisen pidä uskoa muuta kuin mitä hän ymmärtää. On sitävastoin aivan toinen asia, että on luonnonlakeja ja voimia, jotka vielä ovat vähän tunnettuja, mutta jotka kerran tutkittuina ratkaisevat kaikki näennäiset ihmeet varsin luonnollisissa „okkultisissa ilmiöissä“. Meidän on sen tähden varottava lankeamasta toiseen äärimmäisyyteen, s. o. epätieteelliseen epäuskoon.

„Kolmas menettelytapa eli *välittäjän sijoittaminen Jumalan ja ihmisten välille* on sitä, että ihmisille vakuutetaan heidän olevan kykenemättömiä saavuttamaan suoranaista yhteyttä Jumalaan, jonka jokainen ihminen tuntee (ja jonka Kristus teki erityisen selväksi, kun hän julisti ihmisen olevan

Jumalan pojan), vaan että ihmisen ja Jumalan kanssakäymisessä tarvitaan yksi tai useampia välittäjiä. Tähän välittävään asemaan sijoitetaan profeetat, pyhimykset, kirkko, pyhä kirjoitus, erakot, dervishit, laamat, Buddhat (Kristukset) ja kaikenlaiset papistot . . . Vain näihin välittäjiin uskomalla ihminen voi saavuttaa totuuden.“

Neljäs menettelytapa eli (*hypoteettinen*) *ihmisten aisteihin vaikuttaminen* on sitä, että kutsutaan koolle joukko ihmisiä sillä verukkeella, että on suoritettava eräitä Jumalan vaatimia toimituksia – kuten rukouksia, sakramenteja, uhreja – ja että näille ihmisille, kun heidät on saatu määrättyllä tavalla tylsistytetyiksi, opetetaan valheita totuuden valepuvussa. Kaikki mikä temppeleissä on kaunista ja suurenmoista, hypnotisoi ihmisiä, koristeiden, astioiden ja pukujen komeus, keinotekoisen valon säteilevä loisto, laulun ja urkujen äänet, suitsutukset, messut, juhla-kulkueet; ja heidän ollessaan näiden taikakeinojen lumouksessa, heidän sieluihinsa yritetään painaa valhetta, joka esitetään totuutena.“

Viides menettelytapa on julmin kaikista: se on *lasten kasvattaminen väärässä uskossa*. Se sisältyy vastauksiin, joita lapselle annetaan sen kysymyksiin tästä maailmasta ja sen omasta minästä ja näiden keskinäisestä suhteesta. Lapsi esittää kysymyksiä vanhemmille ihmisille, jotka ovat eläneet kauemmin ja olleet tilaisuudessa omaksumaan aikaisempien sukupolvien tiedon, mutta se saa vastaukseksi ei sitä, mitä nämä vanhemmat ihmiset itse ajattelevat, ja tietävät, vaan sellaista, mitä ihmiset opettivat tuhansia vuosia sitten, ja jota kukaan täysikasvuinen ei enää usko tai voi uskoa. Sen välttämättömän henkisen ravinnon sijasta, jota lapsi pyytää, se saa myrkyä, joka turmelee sen henkisen terveyden, ja jonka vaikutuksista pääseminen vaatii siltä mitä suurinta ponnistusta ja kipeintä kärsimystä.“

„Lapsi herää tietoiseen elämään selvällä, turmeltumattomalla käsityskyvyllä, tietoisena sielunsa syvimmissä – vaikkakin epämääräisesti – elämän totuudesta, s.o. sen omasta asemasta ja velvollisuudesta ja valmiina hyväksymään sen. (Ihmisen sielu on luonnostaan kristitty vanhan kirkkoisän Tertullianuksen mukaan). Tämä lapsi kysyy kokeneemmilta vanhemmiltaan tai opettajaltaan: mitä on elämä? mikä on suhteeni maailmaan ja sen alkuun? Eikä isä tai opettaja anna lapselle sitä pientä mutta varmaa tietoa elämän tarkoituksesta, jonka hän itse on hankkinut, vaan vakuuttaa vakaumuksella lapselle sellaista, jota hän sielussaan pitää valheena. Jos hän on juutalainen, hän kertoo, että Jumala loi maailman kuudessa päivässä ja ilmoitti koko totuuden Mooseksen välityksellä

kirjoittamalla sormellaan kiville, että valat täytyy pitää, että sapatti on pidettävä pyhänä, että ympärileikkaus on välttämätön j.n.e. Jos hän on kreikkalaiskatolinen, roomalaiskatolinen tai protestantti kristitty, niin hän sanoo, että Kristus, toinen persoona, loi maailman ja astui alas maan päälle sovittamaan Aatamin synnin omalla verellään j.n.e.; jos hän on muhamettilainen, hän vakuuttaa, että Mohammed kävi seitsemännessä taivaassa ja oppi siellä lain, jonka mukaan viisinkertainen rukous ja pyhiinvaellusmatka Mekkaan hankkivat ihmiselle paratiisin tulevassa elämässä . . .“

„Tällä tavalla kohdellaan viattomia, luottavaisia lapsia iässä, jolloin vaikutukset tulevat niin syviksi, ettei niitä koskaan myöhemmin voida täydellisesti hävittää.“

Olemme nyt käyneet lävitse sen etiikan osaston, joka käsittelee henkisen kehityksen esteitä, ja meidän on vielä kuultava, mitä Tolstoi julistaa niiden voittamistavasta. Hän puhuu laveasti niiden voittamisesta. Hän puhuu laveasti uskonnollisesta petoksesta, välttymisestä, ansoista vapautumisesta, taistelusta syntejä vastaan; tahdon kuitenkin rajoittaa vain lyhyesti esittämään hänen näkökantansa.

Niinkuin jo aikaisemmin mainittiin, on Tolstoi täydellisesti yhtä mieltä teosofian kanssa siitä, että se, mitä ihminen lähinnä tarvitsee, on valistusta uskonnollisissa kysymyksissä. Ennen kuin hän voi ryhtyä taistelemaan ansoja ja syntejä vastaan, hänen täytyy ymmärtää ja muistaa, että ainoa väline, mikä hänellä on tiedon saavuttamista varten, on järki, että hän vain järkensä välityksellä voi saada valaistusta totuudesta, ettei ainoakaan ihminen tosiasiallisesti voi uskoa muuhun kuin omaan järkeensä. Ja tämä järki sanoo hänelle aina ja kaikkialla kun hän kysyy: onko oikein rakastaa ihmisiä, antaa heille anteeksi vääryydet ja olla armelias? – kyllä, se on oikein.

Ja kun hän on vapautunut uskonnollisesta petoksesta, on hänen ansoja väistääkseen ennen kaikkea oltava valehtelematta, varsinkaan itselleen; hän ei saa salata itseltään tekojensa vaikuttimia, eikä hän saa pyhittää syntejään itsensä edessä. Hänen täytyy oppia tuntemaan oma minänsä, eikä hän saa pelätä katsoa puutteitaan suoraan silmiin.

Vapauduttuaan sitten järjen asettamista ansoista hänen on, voidakseen menestyksellä ponnistella synnillisiä tapojaan ja luonnossaan olevaa pahaan vastaan, tehtävä itselleen selväksi ja käsitettävä syntien seuraukset, etteivät ne täytä tarkoitusta, joiden takia ne tehdään, ja että ne lisäämättä ihmisen

persoonallista onnea suorastaan kalvavat sen perustuksia. Edelleen hänen täytyy ymmärtää ja tietää, missä järjestyksessä hänen on taisteltava syntejään vastaan, tai pikemminkin mille synnille hän ensin omistaa erityistä huomiota, sillä taistelu syntiä vastaan on samalla taistelua kaikkia syntejä vastaan. Siten on huumauksen synti ensimmäinen, josta hänen on vapauduttava, sen jälkeen tulee laiskuus, sitten aistillisuus, ahneus ja lopulta kunnian- ja vallanhimo; näitä vastaan taistelemisen auttaa häntä koko ajan vastustamaan sukupuolisuuden syntiä.

Mutta on vielä yksi keino, kaikkein tärkein, joka auttaa ihmistä hänen pelastustyössään, ja Tolstoi omistaa tälle erityiselle keinolle kirjassensa viimeiset sivut.

Tämä keino on rukous.

Aivan kuin tahtois apoteoosissa osoittaa kuinka hän on lähellä teosofiaa s.o. aikakausien kokemusta henkisen elämän salaisuuksista, Tolstoi sanoo rukouksesta:

„Ihmisellä on tehokas keino millä oppia tuntemaan itsensä yhä selvemmin ja muistamaan kuka hän on. Tämä keino on rukous.“

Rukous on kahdenlaatuista, tilapäistä ja alituista.

„Tilapäisellä rukouksella ihminen irroittautuu parhaimpina hetkinään kaikesta maailmallisesta vaikutuksesta ja luo itsessään mitä selvimmän tietoisuuden Jumalasta ja suhteestaan Jumalaan . . .“

„Tällaiset hetket, joita kaikki kokevat, syntyvät toisinaan kärsimyksestä tai kuoleman lähestyessä ja tulevat joskus ilman ulkonaista aiheutta. Ihmisen on pidettävä niitä kalleimpina aarteinaan ja käytettävä niitä tajuntansa lisääntyväksi valaistukseksi, sillä vain näinä hetkinä toteutuu edistymisemme ja lähestymisemme Jumalaan.“

„Sellainen rukous ei vaadi kokouksia eikä ulkonaisia vaikutuksia, vaan ainoastaan täydellistä yksinäisyyttä ja vapautta kaikista häiriöistä.“

„Tämä rukous nostaa ihmisen alemmalta elämistasolta korkeammalle – elämelliseltä inhimilliselle ja inhimilliseltä jumalalliselle . . . Vain tällaisen rukouksen ansiosta ihminen oppii tuntemaan todellisen itsensä, jumalallisen luontonsa – ja samalla sen rajoitukset.“

Eikö tämä ole sitä, mitä me teosofit sanomme kontemplatioksi? Ja kuulkaa, mitä Tolstoi sanoo alituisesta rukouksesta:

„Alituinen rukous on sitä, että ihminen elämänsä jokaisena hetkenä, kaikissa teoissaan muistaa sen, mikä on hänen todellinen elämänsä ja onnensa . . . että hän alituisesti on tietoinen Jumalan läsnäolosta.“ Mitä

muuta tämä on kuin sitä keskitystä, joka, kun sitä ensin on harjoitettu määrättyinä hetkenä päivästä, lopulta muuttuu alituisesti mietiskelytilaksi, missä ihminen on tietoinen henkisestä luonnostaan, ja missä kaikki alhainen on kadottanut viehätyskykynsä häneen nähden? – –“

Olemme kuulleet riittävästi ymmärtääksemme, että Leo Tolstoi on ihmiskuntamme suuria opettajia „Jumalan armosta“. – Toivon, että jos joku keskuudessamme ei ole ennen ymmärtänyt Tolstoita niin kuin hänet oikeastaan pitäisi ymmärtää, hän nyt siinä valossa, johon Tolstoin oma oppi saattaa koko hänen vaikutuksensa uudistajana, käsittäisi, että Tolstoi oikein ymmärrettynä on yksi niitä usein huomaamatta jääneitä ystäviä, joita teosofialla on meidän aikanamme. Hän ei ole mikään yhteiskunnallinen uudistaja jokapäiväisessä merkityksessä; hän ei ole keksinyt mitään uusia, ihmeellisiä totuuksia. Hänen teoriansa ruumiillisesta työstä on merkitykseltään toisarvoinen ja kuuluu siihen, mikä hänen opissaan on häviävää ja persoonallista niin, sitä voidaan suorastaan pitää hänen erehdyksenään. Mutta mitä erehdyksiä hän tehneekin – ja missä on se, joka ei koskaan erehtyisi? – hän kuuluu kuitenkin niihin, jotka ovat nostaneet totuuden verhon lievettä ja jotka voivat muille osoittaa tien, jota ovat itse kulkeneet. Hän on saanut luoda silmäyksen henkisen elämän kuningaskuntaan, ja hän julistaa samaa totuutta, joka on ollut kaikkien uskontojen ytimenä, ikivanhan viisauden oppia ihmisen kehityksestä kohti jumalallista täydellisyyttä. Täynnä ihastusta ja vakavuutta hän huutaa maailmalle, joka on erehdyksen pauloissa: pysähdy ja kuuntele? etkö näe, mikä olemassaolossa on jumalallista?

Niin, juuri hänen vakavuutensa viehättää. Kaukana siitä, että valittaisin, ettei hän enää ole ainoastaan maailmankuulu romaanikirjailija Tolstoi, huudahdan: millainen voitto aikamme horjuvalle uskolle onkaan tämä venäläinen nero! Hän on profeetta ilman petosta ja kerskailua, filosofi, jonka vaikutus on niin laaja, että yleinen mielipide saa vaikutusta hänen ajatustavastaan, suurten Mestarien oppilas, niin täynnä vilpittömyyttä, paatosta ja pyrkimystä totuuteen, että sielut kaikissa maissa notkistavat polvensa hänen edessään ihailusta ja kunnioituksesta.

Jälkikirjoitus.

Että edellisessä kirjoituksessani olen oikein tulkinnut Tolstoin henkisen kannan ja hänen oman suhteensa oppeihin, joita hän julistaa puheillaan, kirjoituksillaan ja elämällään, käynee parhaiten ilmi seuraavasta otteesta

kahdesta „kirjeestä ystävälle“, jotka tapasin pienestä englantilaisesta kirjasesta „Letters to friends on the personal christian life by Leo Tolstoy. The free age press, Maldon, Essex, 1900“.

Ensimmäisestä kirjeestä:

„Mitä hyvänsä tehdäänkin ja miten tahansa toimitaankin, yksi asia on välttämätön Jumalalle, ihmiselle ja itselle – ja se on, että sydän on vapaa tuomitsemisesta, halveksunnasta, suuttumuksesta, ivasta ja katkeruudesta ihmisiä kohtaan. Ja piru periköön koko tämän ruumiillisen työn, jos se etäännyttää sydämen ihmisistä sen sijaan että se saattaisi sen lähemmäksi; parempi olisi silloin buddhalaisen lailla kulkea ympäriinsä kerjuulla malja mukanaan.“

Toinen kirje:

„ – – Voidakseen elää on ehdottomasti välttämätöntä edistyä työssä, jossa ei ole päätöstä, ja jonka suorittamiselle ei ole esteitä. Ja on vain yksi sellainen työ: rakkaudessa täydellistyminen. Ruumiillinen työ määräytyissä olosuhteissa on vain *joissakin tapauksissa* rakkauden seuraamus. Sellainen työ ja rajoittavat taloudelliset olosuhteet ovat tuloksina ja sen tähden todistuksina todellisesta elämästä; työn puuttuminen ja korkea, taloudellisesti turvattu asema korostavat ihmisen rehellisyyden ja totuudenmukaisuuden puutetta samoin kuin hänen heikkouttaan. Vastakohdalla on sen tähden negatiivinen, muttei mitään positiivista merkitystä.

Työn palvonta on vaarallinen eksytys ja hyvin tavallinen.

Rukous seurauksena ihmisen kaipuusta Jumalaan on mitä laillisin teko, mutta kun se tulee omaksi tarkoitukseksi, synnyttää se ritualisimin, joka, kuten tunnettua, tappaa siveellisen elämän.

Laupeus, apu, jota ihminen antaa naapurilleen seurauksena rakkaudesta Jumalaan, on mitä laillisin teko, mutta kun laupeus tulee omaksi tarkoitukseksi, on se ihmisystävyyden alku.

Puute, köyhyys, omaisuuden puuttuminen, on kaikkein laillisin tila, kun ne johtuvat siitä, että ihminen pidättyy vastustamasta pahaa väkivallalla, samoin kuin siitä, että ihminen luopuu riippumattomista elatuskeinoista, mutta kun ne määrätään välttämättömäksi ehdoksi, omaksi päämääräkseen, synnyttävät ne buddhalaisten ja munkkien muodollisen köyhyyden.

Samoin on ruumiillisen työn laita. Sellainen työ on laillinen asia, kun se on seurauksena siitä, että ihminen luopuu riippumattomista elatuskeinoista

ja haluaa palvella muita, mutta jos siitä tulee oma tarkoituksensa, johtaa se väistämättömästi pahaan.

Mutta ennen kaikkea, rakas ystävä, sanon teille sielustani sielulenne, että pääasiallinen tarkoitus, se, joka on ääretön, riemullinen alati saavuttamaton ja niiden voimien arvoinen, jotka meille on annettu, on rakkauden kasvu.

Ja rakkauden kasvu voidaan saavuttaa *yhdellä* määrätyllä pyrkimyksellä: sielun puhdistamisella kaikesta, mikä on persoonallista, aistillista, rakkaudetonta. „Ihmisen sielu on kristitty“, on sanottu; s.o. rakkaus ei ainoastaan ole sielulle luonnollista, se on pikemminkin sielun todellinen olemus; ja voidaksemme vahvistaa ja lisätä rakkautta tarvitsee siis vain puhdistaa sielua, kirkastaa se kuin linssi, johon on kerättävä säteitä. Kuta kirkkaampi ja puhtaampi se on, sitä voimakkaammin se tuo ja kerää yhteen polttopisteeseen rakkauden valon ja lämmön.

Eikä tällä työllä ole loppua eikä esteitä, sen riemu on rajaton, eikä ole mitään hyvää, mitään, jota ihmisen *pitäisi* tehdä, joka ei kuulu osana tähän työhön – sielumme puhdistamiseen ja rakkauden kartuttamiseen.

Te tiedätte tämän, rakas ystävä, te tunnette tämän ilon, sillä te olette kulkeneet eteenpäin tällä tiellä ja uskottavasti teette vieläkin niin tajuntanne sisimmässä. Kuta lähemmäksi itse puolestani tulen ruumiillista kuolemaa, sitä kirkkaammin näen kaiken ja ymmärrän sen – en vain ajattellessani, vaan jokapäiväisissä kokemuksissani. Minä opin pidättämään jokaisen halveksunnan, ivan ja suuttumuksen varjon, puhumattakaan kiivaudesta, en vain eläviä ihmisiä kohtaan, jotka ovat lähelläni, vaan myös poissaolevia kohtaan ja eläimiä kohtaan ja kuolleita kohtaan; ja on ihmeellistä, kuinka ihminen palkitaan samassa määrässä kuin tämän saavuttaa ajatuksen selvyydellä, elämän ilolla, kyvyllä tehdä työtä ja olla hyödyksi –.“

Pekka Ervast.

(Teosofisk Tidsskrift, 1902. Suom. J. Ptn.)